

K: Gróh György

A tékozló fiú példája

al

A TÉKOZLÓ ATYÁK

Ha máshonnan nem, Rembrandt remekművéről bárki ismerheti a tékozló fiú történetét. A festő azt a pillanatot ábrázolja, amikor a testi-lelki nyomorúságba jutott fiú hazatérve az apja előtt térdelve kér bocsánatot. Ott hon van már, de még nem tudja, miként alakul a sorsa, talán e bizonytalanságra utal, hogy bal lábáról már levette, de a jobbon még ott van a saru.

A történet forrása Jézus egy példabeszéde. Egy fiú kikérte atyai örökségét, majd eltávozott a szülői háztól, s vagyont elpazarolta. Ínségében arra kényszerült, hogy disznókat őrizzen, vallásának tanítása szerint tisztátalan állatokat tehát. Éhségében pedig már-már arra vetemedett, hogy azok takarmányát egye. A megalázottságnak ebben a mélységében döntött úgy, hogy visszatér atyjához, aki talán megbocsát neki, és befogadja – legalább béresnek. Apja azonban többet tett ennél: mindent elfelejtve ölelemeli magához, s örömmünpre készül, elveszett fia újjászületik számára.

A hívők szemében Isten megbocsátó szeretetéről szól ez a tanítás. Szekularizált korunk a példabeszédet mint mítoszt értelmezi, és olyasmit is lát benne, amit az egykori hallgatók nem gondolhattak. Feltűnhet, hogy a történetből hiányzik az anya, a női nemet csak azok a paráznák képviselik, akikkel a fiú eltékozolta vagyont. A szó eredeti értelmében vett patriarchális, apa-jogú világ ez. Középpontjában az Atya áll, és még valami. Az az értékrend, amelyben a nemzedékek egymás nyomába lépése már-már a termé-

szeti törvény kiszámíthatóságával biztosítja az élet folytonosságát. Nemcsak örökös és örökség van, hanem örökgyó is.

Ez az Atya nemcsak gondoskodik, hanem meg is bocsát, nem a veszteségét nézi, hanem fia visszanyert életét, saját folytatását. Ebben a világban az élet törvénye uralkodik, a generációk követik egymást, a szülők gondoskodnak az előttük járókról és saját utódaikról. Mindez egyszerre természetes és kétségbevonhatatlan. Külső és belső törvény, legalábbis annak kellene lennie. A tékozló fiú kiáll a sorból, de aztán visszakényszerül. A törvény, ha ésszerűsége, tapasztalaton alapul, nem hágható át. Szigorát belátható igazsága jelenti. A törvény még kijátszható lenne, az igazság elől nem lehet elbujdokolni.

Ezért lehet megbocsátó az apa. Nem kell büntetnie, a fiú hazatérése már maga a kegyelem. A büntetés a nagyon eltékozlása utáni nyomor, testi és lelki kínjaival. Annak fölismerése, hogy a választott úton nincs tovább.

Ebben a világban éles határ húzódik az önmegvalósítás és a jövőt fenyegető önzés között. Mert ahogyan az egyéni szabadság határát a másik ember szabadsága jelöli ki, úgy az önmegvalósítás korlátja is a mások, esetünkben a más nemzedékek önmegvalósítási esélye. Az örökség eltékozlása ezt a törvényt sérti. Ennek fölismerése és korrekciója jelenik meg a Fiú bűnbánatában és az Atya megbocsátásában.

Ha a történetet mítoszként értelmezzük, látnunk kell átfogó, kortalan, egyetemes aktualitását. A ma embere korlátlanul és felelőtlenül tékozol. A ma emberisége: a tékozló fiú. Helyzetét azzal súlyosbítja, hogy nemcsak a saját öröksését, hanem atyjáét és bátyjáét is elpazarolja. És ezzel lehetséges utódaiét is. Nemcsak a saját jövőjét, hanem a Jövőt.

Nem gondol arra, hogy a Föld kincsei végesek, hogy amit örökölt, örökölni is kell hagynia. Nyersanyag-

kat, környezetet, ökoszisztémákat pazarol, pusztít. Maga egyelőre még nem szorul a disznók eledelére, de nem gondol arra, hogy ilyen sorsra kárhoztathatja utódait. Eszébe sem jut, hogy visszatérjen az Atyához: ahogyan a tékozló fiú sem gondolt erre, amíg tartott a kincseiből. A ma tékozló fiúja nemcsak mint Fiú tékozol, hanem mint virtuális Atya is. Megfelejtkezik arról, hogy örökségével nem atyjának, hanem utódainak kell elszámolnia. A tékozló fiúnak volt hova hazamennie, nem pusztította el az atyai házat. Volt, aki visszafogadta.

De ki bocsát meg a tékozló atyáknak?

És mi lesz a jövőjüktől megfosztott, eltékozlott fiúkkal?

GRÓH GÁSPÁR